

کدو تکن او مه عروکو دباوه فرخ پیس

کار آن دموروکو اتو يشتر کبل دغۇن "مغرب الاقصى" تله مولائى مندىدیه سمولا لاتنو
ماھىكىن دېرىن درەد تۈتىق دباوه ناؤشۇن گواس ۲ بارا يېتىلە بر تاۋىق دىمان سەبىحىق درەد تاھون
1912 - 40 ناھۇن يېتىلە لا لو - يآيت سىتلە اي منجادى مەشىا يېتىر بىة درەد فرمۇسىن دان تارافر ئېچىس
دغۇن حرمىن دان سەپىن دىناھە افريكا دزفەد تاھون 1911. كجادىن اين بىرلاكى ایمالە سىتلە نىكارا بىع
مردىكىا سېبىچىق 1200 تاھون ايت تىلە بىر كادان كومەت بىغ مېبىكىن سېب گواس ۲ بارا ملاۋەن
سەھىكەت منجادى سبواه چىھەن نعلوق - قىد تەمان نىكىي ناؤشۇن. دىدالماس 40 تاھون ايت مرىك
ھىدوف تۈتىق دباوه گواس كراجان فر ئېچىس بىغ منجادىكىن نىكىي ايت دىدالىم سوات يېشكۈشىن
تا بىر بىسى بىغ قواة تراو تەمان سىتلە تۈجادى كېشكەتن فەلاون اسلام بىغ فر كاس امير عبدىلكرىم
يېتىلە دافە مەعلۇقكىن جاجھەن سەپىن دەغىرىمى فەلاون 1924 دان بىر جواڭ دغۇن ئىكەن فر ئېچىس فە
تاھون 1925 دغۇن باپق مەھربانىكىن فەرمان ۲ درەد دارە اومنە مەغرىبى، لاعىن تىدق ملىيەن كران
توجوان منجادىكىن تانە مرىك سبواه نىكارا بىغ مردىكىا سمولا.

امرىكىا شىيكتە. فە اخىن كدولاتىن داكۆي دالىم
فرىسىداغۇن دالجىيەكىرس فە تاھون 1906 اوھە گواس ۲
دىندا. افېيل فر ئېچىس فە تاھون 1912 مەتقىكىن ناؤشۇن
كائنس ايمەماير شەپىن ايت كەدىن تەرسىس
مندودقىي سموا تانە ۲ مەغرىبى دغۇن سوات فەعلۇقكىن
يېڭىرچالىن سلما دوا فولە تاھون بىغ دىدالماس ايت
برىاكىي ۲ كەطالىمۇن تله دىتىمفاكىن كائنس اومنە مەغرىبى
بىغ مردىكىا دان امان تىشرام.

دىدالماس ايت، ھەتكەت ھارى اين، فەرمان ۲
كولىيە ادارە دلاكۆكىن دغۇن ھېپىتەن. كالو كجادىن
كەند بېشا كولىيە قوتىھە مەك كولىيە قوتىھە ايت اكىن
دېپىلا اوھە شۇرۇغ فەگۇام تىتافىي بىمالىكىن فەجارتىن ۲۱
فۇنۇ سىق دغۇن اومنە مەغرىبى يېھىتاهن تىدق دىرەنگەن
اپ سېب تاھىن ايت سىرت اپ كەسلاھنەن، جاۋە
سکالىي درەد دېرىي فەگۇام انتۇم بېپىلا.

سکل كجادىن ۲ اين، منورە اخبار، "البيان" ادارە

سموا فرجواغۇن ايت تله دافە دفاتەنگىن دان
سېب ايتولە فرجواغۇن ايت لوەمۇوه دان چارا ۲۱
فرىندىرەن دىدالىم كاوامن ۲ فر ئېچىس ايت مشىكۆة
اخبار مېشكۈوان، "البيان" يەھىتەنگىن دواشىقىن،
دەكتەنگىن سەھىكەت بولە دەكتىا كەن تىدق ادەئورۇغ فۇن
درەد اومنە مەغرىبى دىدالىم كاواسان فر ئېچىس بىغ
دېپىر كەن كەلوار درەد داڭرە ماشىغ ۲ افلاكىي فر كىي
كىكىرى ۲ لوار دەكچواليكىن مرىك بىغ كەم كەند
ناؤشۇن. فر ئېچىس تله مېشكۈنەكىن كۆكۈ سى
منچىقىڭىم دغۇن كائنس كەند اومنە نىكىي بىغ مردىكىا
سەنجىق دوا بىلس قرون لىمان.

نىكىي بىغ مردىكىا يېتىلە تۈتىق دباوه ناؤشۇن فر ئېچىس
سەبىحىق تاھون 1912 ايت ادارە تەركىل سېماكىي سبواه
كراجان يېڭىر دولە دباوه ايمەماير شەپىن دان فە
تاھون 1610 تله مېشكەت فرجىنەن دغۇن بلەندا، فە
تاھون 1630 دغۇن بىرىتىن دان فە تاھون 1877 دغۇن

جوڭ منزىيما ھىدە سىابق 50,000 فرغت انتو دىرىن
دان انتو تېف ۲ شورغ كلواركىان دەنلىقى
خىزان انتو فرېلەنجان چوتى، سهاج نەماكتى بىلەجى
سىابق 250,000,000 فرغت ستاهون . فرېلەنجان ۲
يىشدا اتوقىن كەنەتكەرىي دىدالىم فرگارا اين سامىكىلى
تىدق مواسىكىن .

يىشدا اتوقىن باكى
سلطان دىدالىم بىلەجىن سىبىل
(تىرساپق بىلەجىا كراجاچان
دان جەعە مەترىن كىران
تىترا شەقىن سکولە
انقىتكەرىي دان فرتدىيران
اوندۇغ ۲ اسلام) هان
728,000,000 فرغت ستاهون
اتو 1.92 فراتوس درفدى
بىلەجاوان بىر بىندىغى دەن
7,634,000,000 فرغت اتو
20 فراتوس انتو كەنەتكەنى
رسيدىنە جىراڭ فرنچىسى .
سلاەين درفدى ايتىھەشكە
هارى اين هان شەيىكىيە
سەاج اورغ ۲ مغربىي يىغ
بىكەن جراچان تىدىير دىسان .
اورغ ۲ فرنچىسى يىغ بىكەن
جواتن تىدىير سىابق
20,492 اورغ دان انقىتكەرىي
هان 5,942 اورغ دان
اينىنون مەتكەن جواتن ۲ يىغ
كچىيل مفترت جاڭكەن ، فيون

سلطان محمد يشكليم ، سلطان موروكو يشلە
مندوذىكىي تخت كراجان دالىم تاھون 1911
مەكتىتىكىن كراجان ئەندان .

ترى سەبۈنىي كەند دىنلار لوار . اورغ ۲ لوار يىغ مەليھە
موروكو دەن بىندر ۲ دەن يىغ چىتىق دان مودرن ،
جالىن ۲ دەن يىغ باكوس دان فراوسمان ۲ دەن بىتمە دادالە
مەتىجۇقىن نەتكەرىي ايت دادالە سبواه نەتكەرىي يىغ ماجو
دان تىركىمۇك تراوەتمان قۇل دعا ۲ ايت دجالانكەن
اولە فرنچىسى مەتىجۇقىن كەماجوان ۲ يىغ چەپە دان

لچاي تىتافىي حقيقة
يەتىرچادىي هان سىات ۲
دان اتوقىن باكىي بىشىا يىغ
مناوغىي مەدغ انقىتكەرىي
مغربىي درىي ساتو كسووات
ماس مندىرىتا مندىرىتا دان
مندىرىتا .

دالىتاهون 1951 جواتن
سىبىل سربىس يىغ بولە
دەكتاكىن سموان تىرىدىرىي
درفدى بىشىا ۳ فرنچىسى
مەھىندىقكىي بىلەجىا سىابق
30,298,000,000 فرغت يىغ
37,383,000,000 درفدى
فرغت اتو 60 فراتوس درفدى
فتادقىن ايت دەن اين
تىدقەلە خىزان هان شەيىكىيە
سەاج داغ يەتكەن ئەتكەن
انتو فەرگان مەفرۇبا يەتكەنى
ئەتكارا دان عمومەن فەرەدقى
نەتكەرىي اىن منجادىي لە
مسكىن درىي تاھون 1912 .

درىي تاھون 1938 كەند تاھون 1950 بىلاغن
فەڭاوىي ۲ فرتدىيران تىلە ئايك كەند 105 فراتوس .
كىران ايت باپق باشۇن ۲ يەدبىرىكىن انتو مەرىكىتىتى
دان تېف ۲ شورغ فەڭاوىي تەدىر فرنچىسى يەشىر جوتى
بالىيەت كەرانس ملاپۇمىي مەفيىن بوكىن هان منرىما
تىتكە ۲ كىلس ماتو انتو دىيرى دان كلواركىان تىتافىي
قول فايهەن دىدالىم لاءين ۲ بەماكتىن . شورغ انقىتكەرىي

دسان تله منجادي ساڭىي انق داڭع. سوراخ انقىنگري
ۋە بىلا ۳ ماس بولە دەنچارا اوھە فيق كراجان
سکاليفون تىدق بىسالە. دسان تىدق، اى كىيىن
برىكمۇل، اوچاڭان، مەندىھەكىن فرگارا سىما،
تىز ماھۇق جوڭ فلايران. دەن رېشكىن بەھوا
كەدو دقكەن مەرىك ادالە دىدالىم „نەكارا فولىس“.

ئىكل بوكو ۲ درى لوار تىدق بولە دبادا ماسوق
دان دىسېنسىر دەن قوا دسان. بوكو ۲ ايت تىدق
دەندۈلىكىن سىمەن بوكو فلاجران، سايىن سەن تو فون
لايەن سەغ كەلوسىن ماسوق ايت جوڭ ادالە
بولە دىكەن تىدق تىرپوك لەشىغ. هان سىدە رسىدە
جنراڭ كۆپلۈم اد سەيىكىيە ۲ دېرى كېيىياسىن دان
درەن دىسبە تراو تەمان تېشىخ كېيىياسىن بىر سەرق تىافى
ايتقۇن تىرەن جوڭ. سکارىغ تله مۇلۇم دەن كەلوار كىن
، ويسا، دان فسفورە دىدالىم مۇرۇ كو تىافى كەواشان
ايت سەوان تىرتىق دىدالىم تاشۇن فەنجىس. بىر سەمان
دەن ايت مەك انقىنگري تىرفندىغ ساڭىي انق لوار.
مەرىك فەركىي درى داڭىرە فەنجىس دەنچىس دەنچىس دەن
شەپىن اتۇ فون كەنەجىز اتو كەلوار نەكارىي هان دەن
ساڭو ويسا خاچىن سەماج. دىدالىم باپق تەنفە دىدالىم
داڭىرە فەنجىس - مۇرۇ كو ايت سەشورخ تىدق بولە
منجاجە دەن قىدىق اد كېنارنى خاچىن درەن تىترا.

تىافىي باڭىي بەسا فەنجىس تىدق بىر حاجە كەنەجىز مەكىن
دەكچۈرىلىك باكىي سەيىكىيە اورۇغ مەك ادالە بولە
دەكتەكىن مەستەحىل سەشورخ مەربىي اكىن مەدافە ويسا
كراڭ بىلا يەن كەلوار نەكارىي.

دەن گادان ايت ئاظاھىرلە بىكىمان فەندرىتائىن ۲
اوەمە مۇرۇ كو دان سېب ايتولە درەن دەنچىز كەنەجىز
رەنچىز تله بىر ساتو فادو انتۇرەن مەجافىي چىتا ۳ يە ساتو
يە يەيت مەندىرىكىن سەمۇلا كېيىياسىن مەرىك. تله تراس
بەھوا كەكراسىن تله دلاكۆكىن كەنەجىز كەنەجىز فەن
ساتو ماس فلاجران بەھانى عرب تله دەھافوشىن فەن
تىپتەن ۲ سکولە دان فلاجران الترائىن تىدق دېنر كىن.
تۈچۈن ۲ ايت لايەن تىدق اىالە كراڭ منچارى
جاڭىن ھەفاي نەكارا مەربىي ايت تۈرجاوه درەن

بىد ۱. يەن سەپىي درەن بىر دەمەيىغ دان مېنچاجا
كەدو دقكەن رەنچىز جلات.

* * *

سۇدارا ۲۱ اوچىغ عرب دەتىمۇر تىھ.

چىتا ۲ انتۇرە كېيىياسىن ايت تله دەتكىكىن اوھە
سلطان محمد بن یوسف، دالماس مېمبۇۋە اولغا تاھۇن
يەككىدا فولە امەن داتىس تخت كراجان، تېتىھن:

„تىدق تىرسلىنەدۇغ بىگىمان بىر قەن كېت منھەكۈغ
امانە اين، (كواجىيەن رازىج كەنەجىز نەكارىي دان رەنچىز
فەن) دەدەقىن الله دان دەدەقىن رەنچىز رەنچىز رامىي. سەنچەق
دەكىرنىماڭن الله يەندەمكىن، كېت تله فون مواجهىكىن
دېرىي كېت بىراو سەھا تىرۇس دەن تىدق مەنارو، فەراسان لەم
أتو فون بىر فوتىس اساحەشكەن دافە كېت مەمبالىكىن كېسازىن
دان كەنەن نەكارا اين دان سەھەشكەن دافە مەنچەكەن
دىي دەتمەفە يەن سسوای دەن سەجارەن يەن كېلىغ كېلىغ
دان كەدو دقكەن يەن استىميا فەن سەكىي جىو غرافى.

کفاريس فد تاهون يهلالو انتوه
مبنتهکن فر کار انکارا کیت کند کرا جان
فر بچیس باکی مندافة کفوت سن بع
مباؤا کفند کمردیکان دان کدولاتن
نکارا کیت ”

کیکومن عزم بکندا سماکین
ترسله یا یت تکل بکندا منولق تر غ ۲۱
اکن اجتن فر بچیس انتوه مشکابو غکن
نکارا مورو کودالم کساتوان فر بچیس.
فولقتن بکندا تله داشتهار کن ددالم
سوات اوچافن دطنجیر بع پتاکن
بهوا نکارا مورو کو اداله سدیا تراتق
ددالم فرساتوان طبیعی دغون نکارا
عرب دان تیدقه اد سوات کواس بع

فترا فتری سلطان مورو کو. یېبردیری دبله کیری ایاله
فترا مهمکوت.

* * *

سبکیمان عزم سلطان مورو کو مفرجو غاڭن
کمردیکان بهسا دان تانهايرن مك بکستوله جوڭ
عزم فردان منترین الحاج محمد المقری. فردان
منتری این اداله برمور ۱۱۰ تاهون دان تله
مهمودی کرا جان ایت سلما امقة بوله تاهون. ملاين
درقد تواس اخلاص کند راج دان کند مصلحة
رعیة جلات مك عزمن مفرجو غاڭن کمردیکان
تانهايرن بوله داوجى تراوئمان تکل اي دغۇن
بر ترو شرۇغ منولق دېقىن فر بچیس بع مشەندىقكىي
نکارا ایت برساتو ددالم فرساتوان فر بچیس. سموا
عزم ایت دسوکەن اوله رعیة جلات بىدافتە دلىپە ئالىم
اوچافن فەنجور مرىيەك يېتىركۈشكى عبدالمالق
الطریس يەدەرتوا فارتي اصلاح تکل مقواس
اوچافن دراج يېتىرىبۇءە كىيان. اوچافن دراج
ایت تله منجلسکن بهوا مورو کو درى راج مباؤا
کىدرىعىي رامى اداله سەفع برجواغ منتۇۋە کمردیکان
دان کدولاتن.

”توجوان کیت يەواتام ایاله منوينىكىن چىتا ۲
رعىة کیت بع حلال دغۇن قدر داي اوفاعىي کیت.
ددالم بىراف فلواح بع مناسىبە کیت تله اشتهاار كن
بهوا بىأىك ۲ چارا فەرنىناهن انتوه سپواه نکارا بع
بر دولة دان مەرنىتە دېرىن سەنديرىي ایاله قەرتاھن
يېبرداسى ديموقراسىي بع سسواي دغۇن اکام کیت
دان ۋەجايىن باكىي سئورغ دان اورغۇرامى اکن
چارا ھيدوف بع امان دايى. کیت مايسىه تىدق
بوڭىچق درقد داسىر بىش کیت لونسكىن ایت دان
بر سەڭکەن ۲ براوسەما مەلسىنەكىن، كۈران کیت يقىن بهوا
چارا فەرنىناهن يېدىمكىن ایت ایاله يەفاكىن ۋەجايىن
رعىة کیت مەجاوە ۳ يېدافتە دچالى درقد كېسىسان،
كىعادىلەن دان كەملىان.“

تىتە بکندا لاڭىي: ”کیت تىدق اکن بىرىتى
منچورەكىن سەكىف تناڭىت براوسەما انتوه مصلحة
رعىة جلات دان بىمېلا كىدو دقكىن، ان شاء الله سەھكىت
دافتە منچايى اف يەدتتۇۋە دان دېجىتا ۲ كن - بىرىك.
اولە يېدىمكىن اىتولە يېقىلە مېسىكىن کیت براڭىكە